

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІГІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**

Ліцензії Creative Commons: надання та використання

Методичні рекомендації

Чернігів 2017

УДК 347.211
ББК 67.404.3
Л 65

Рекомендовано до друку науково-методичною радою Наукової
Бібліотеки Чернігівського національного технологічного
університету
Протокол № 1 від 19.01.2017 р.

Укладач: Бистрова І. Ф.,
завідувач сектором Наукової бібліотеки Чернігівського
національного технологічного університету

Л 65 Ліцензії Creative Commons: надання та використання :
метод. реком. / уклад. І. Ф. Бистрова, – Чернігів :
ЧНТУ, 2017. - 20 с.

Методичні рекомендації містять інформацію про визначення авторами міри захисту своїх творів за допомогою вільних ліцензій Creative Commons. Дані рекомендації розраховані на допомогу редакційним колегіям журналів, авторам наукових праць та всім, хто цікавиться питаннями ліцензування та дотримання авторських прав.

УДК 347.211
ББК 67.404.3

Зміст

1. Про Creative Commons.	4
2. Призначення ліцензій Creative Commons.....	5
3. Види ліцензій Creative Commons.	7
4. Ліцензії Creative Commons та вільний вміст.....	12
5. Використання ліцензій Creative Commons.	14

1. Про Creative Commons.

Creative Commons — всесвітня некомерційна організація, що допомагає у розповсюдженні та подальшому використанні творчості та знань шляхом надання вільних юридичних засобів. Вона надає вільні ліцензії та інші юридичні інструменти для творців, які самі визначають чим ділитися, а що охороняти. Правові інструменти допомагають тим, хто заохочує подальше використання своїх творів, пропонуючи їх використовувати під низкою стандартизованих умов; а також тим хто хоче творчо використовувати твори. Creative Commons запропонували золоту середину між «усі права застережені» та «жодні права не застережені» – «деякі права застережені». Creative Commons має партнерів по всьому світу, які допомагають забезпечити дію ліцензій на міжнародному рівні та виконують просвітницьку функцію щодо роботи організації.

Creative Commons найвідоміша завдяки своїм ліцензіям та пропонує легальні механізми та технічні засоби, які полегшують розповсюдження та відкриття творчих робіт: CC0, котрі дозволяють суб'єктам авторських прав передати свою твори у суспільне надбання, до того як минуть строки охорони об'єктів авторського права, і Public Domain Mark, які дозволяють помітити твір як об'єкт всесвітнього суспільного надбання. Ліцензії Creative Commons та механізми були створені спеціально для роботи у всесвітній мережі, що робить контент, який пропонується на умовах цих ліцензій, легким у пошуку, відкритим у використанні.

Creative Commons надає технічні засоби, які допомагають вільно шукати твори, ліцензовані під Creative Commons, і ті, щодо яких були задіяні інші юридичні інструменти. «Пошук CC» — це механізм, розроблений Creative Commons, який дозволяє шукати у мережі Інтернет твори, які поширюються під

ліценціями Creative Commons. Creative Commons надає ліцензії та правові інструменти суспільству безкоштовно, та не вимагає від авторів чи правовласників реєстрації, для того, що ліцензії працювали. Якщо Ви використовуєте логотип на веб-сайті, або у Вашому творі, Ви не повинні видозмінювати логотип ні в який спосіб, наприклад: Ви не можете змінювати шрифт, пропорції, або кольори. Кнопки Creative Commons, назву та корпоративний логотип (літери «CC» у колі) є торговельними марками Creative Commons. Creative Commons не вимагає спеціального повідомлення стосовно того, хто використовує її ліцензії та для яких потреб. Також Creative Commons не має ніяких механізмів, які б дозволили зв'язатися з авторами, в обхід тих, що доступні публічно. Creative Commons не має повноважень, щоб надавати дозвіл від імені тих осіб, та також немає повноважень керувати їх правами на користь інших осіб.

2. Призначення ліцензій Creative Commons.

Ідея універсального доступу до наукових досліджень, навчальних матеріалів та елементів культури почала втілюватись в життя завдяки розвитку Інтернету. Натомість авторське право виникло задовго до створення Інтернету, і воно може зробити багато типових дій в Інтернеті незаконними (зокрема копіювання й поширення інформації), адже воно вимагає окремого попереднього дозволу на кожную таку дію. Щоб дати можливість авторам легко означити набір свобод та умов використання їхніх творів, зокрема в Інтернеті, а громадськості — легко ідентифікувати ці свободи та умови, було створено ліцензії Creative Commons та відповідні знаряддя для їхнього використання⁶. Ліцензії допомагають поширювати

та повторно використовувати твори на гнучких правових засадах.

Ліцензії Creative Commons мають необхідні властивості, які роблять їх найліпшим вибором серед усіх ліцензій. Ліцензії Creative Commons стандартизовані та забезпечують взаємодію, тому твори, опубліковані різними творцями, під одною й тією ж ліцензією, можна перекладати, модифікувати, упорядковувати та міксувати без деяких правових бар'єрів, в залежності від того, яка ліцензія була застосована. Ліцензії Creative Commons також машиночитані, що дозволяє легко знаходити твори під Creative Commons через пошукові сервіси, такі як Google. Ці особливості максимізують поширення, подальше використання та вплив творів, опублікованих урядами та міжурядовими організаціями.

Завдяки дії ліцензій Creative Commons контент може копіюватися, розповсюджуватися, редагуватися, реміксуватися і братися за основу, і все це в рамках законів про авторське право.

Всі ліцензії Creative Commons мають багато спільних рис. Кожна ліцензія допомагає творцям — ліцензіарам — зберігати за собою авторські права, в той же час дозволяючи іншим копіювати, розповсюджувати і іншим чином використовувати їхні твори — хоча б в некомерційних цілях. Кожна ліцензія Creative Commons також гарантує ліцензіарам належне зазначення авторства їх творів. Кожна ліцензія Creative Commons є чинною по всьому світу протягом всього періоду дії авторських прав на твір (тому що вони побудовані на авторському праві). Ці спільні риси є базовими, більше того ліцензіари можуть вирішити надати додаткові дозволи стосовно можливого використання. Усі ліцензії Creative Commons є невиключними: автори та правовласники можуть вступати в інші ліцензійні правовідносини стосовно того ж самого твору у будь-який час (часто це називають мульти-ліцензування). Однак,

ліцензії Creative Commons є невідкличними, якщо ця ліцензія була вже надана, то термін її дії може зупинити лише порушення умов використання ліцензіатом, але тільки у правовідносинах з цим ліцензіатом.

3. Види ліцензій Creative Commons.

Кожна з ліцензій Creative Commons містить ряд свобод, які автор бажає надати іншим, а також ряд умов, яких потрібно дотримуватись. Різні комбінації цих компонентів утворюють набір ліцензій Creative Commons. Кожна з базових умов ліцензії має своє графічне зображення, що дає можливість візуально позначати ліцензію, на умовах якої автор дозволяє поширювати свій твір. Усі без винятку ліцензії Creative Commons потребують вказування інформації про автора твору при його використанні й розповсюдженні.

Кожна ліцензія Creative Commons складається з трьох «шарів»:

- юридичного тексту ліцензії;
- спрощеного, короткого викладу основних умов ліцензії, легше зрозумілого не юристам;
- умов ліцензії у цифровій формі для взаємодії з пошуковими системами та іншими комп'ютерними програмами.

Зібрані разом, ці три шари забезпечують те, що спектр прав не є просто юридичною концепцією. Він є чимось, що можуть зрозуміти автори творів, можуть зрозуміти їх користувачі і навіть Інтернет.

Головні умови ліцензійних угод визначені в назвах самих ліцензій у вигляді комбінацій базових елементів. Кожен з цих

елементів має своє умовне значення у вигляді абрєвіатури та графічного знаку.

Існує всього чотири таких базових елемента:

Назва елемента	Переклад назви елемента	Символічне значення	Графічне значення	Пояснення
Attribution	Атрибуція	BY		Вимога зазначення автора твору
NonCommercial	Некомерційне використання	NC		Заборона використання творів у комерційних цілях
NoDerivs	Без похідних творів	ND		Заборона створювати похідні твори
ShareAlike	Зі збереженням умов	SA		Вимога поширювати похідні твори тільки на умовах ліцензії початкового твору (копілефт)

Кожна з базових умов ліцензії має своє графічне зображення, що дає можливість візуально позначати ліцензію, на умовах якої автор дозволяє поширювати свій твір.

Усі без винятку ліцензії Creative Commons потребують вказування інформації про автора твору при його використанні й розповсюдженні.

Існує 6 сучасних ліцензій Creative Commons. Всі вони мають багато важливих спільних рис.

Кожна ліцензія:

- зберігає авторські права автора твору
- повідомляє, що добросовісне використання іншими людьми, перший продаж і права свободи вираження не будуть зачіпатися даною ліцензією.

Кожна ліцензія вимагає від користувачів творів:

- отримувати дозвіл автора на будь-яке з речей, які автор вирішить обмежити - наприклад, використання в комерційних цілях, створення похідного твору
- зберігати будь-яке повідомлення про авторські права недоторканим на всіх копіях твору
- ставити посилання на ліцензію з копій твору
- не змінювати умови ліцензії
- не використовувати технологію, щоб обмежити законні використання твору іншими одержувачами ліцензії

Кожна ліцензія дозволяє користувачам твору, якщо вони слідують вашим умовам, принаймні комерційно:

- копіювати твір
- поширювати його
- показувати або виконувати його публічно
- робити цифрові публічні представлення його (наприклад, вебкастінг)
- перекладати твір в інший формат як точну копію

Кожна ліцензія:

- діє по всьому світу
- триває протягом терміну авторських прав на твір
- є невідкличною.

Назва ліцензії	Символічне значення	Графічне значення	Пояснення
Creative Commons Attribution	CC BY		Із Зазначенням Авторства. Ця ліцензія дозволяє іншим розповсюджувати, редагувати, вносити зміни в, і брати за основу для своїх творів ваш твір, навіть для використання з комерційною метою, за умови зазначення вашого авторства. Це ліцензія з найширшим колом дозволеного, з пропонувананих ліцензій. Вона рекомендована для максимального розповсюдження і використання ліцензованих матеріалів.
Creative Commons Attribution-ShareAlike	CC BY-SA		Із Зазначенням Авторства - Поширення На Тих Самих Умовах. Ця ліцензія дозволяє іншим редагувати, вносити зміни і брати за основу для своїх творів ваш твір, навіть для використання з комерційною метою, за умови зазначення вашого авторства і розповсюдження похідних творів на таких же умовах. Цю ліцензію часто порівнюють з вільними

			ліцензіями "копілефт" і ліцензіями відкритого коду. Всі нові твори засновані на вашому будуть розповсюджуватись за тією ж ліцензією, а отже будь-які похідні твори будуть також доступні для комерційного використання.
Creative Commons Attribution-NoDerivs	CC BY-ND		Із Зазначенням Авторства - Без Похідних. Ця ліцензія дозволяє розповсюдження, комерційне і некомерційне, поки твір передається цілим і в незмінному вигляді, та з зазначенням вашого авторства.
Creative Commons Attribution Non-Commercial	CC BY-NC		Із Зазначенням Авторства - Некомерційна. Дозволено вільне використання твору, за умови зазначення його автора, але тільки в некомерційних цілях.
Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike	CC BY-NC-SA		Із Зазначенням Авторства - Некомерційна - Поширення На Тих Самих Умовах. Дозволено вільне використання твору, за умови зазначення його автора, але тільки в некомерційних цілях. Також всі похідні твори, повинні поширюватися під

			ліцензією CC BY-NC-SA.
Attribution-NonCommercial-NoDerivs	CC BY-NC-ND		Із Зазначенням Авторства - Некомерційна - Без Похідних CC BY-NC-ND. Дозволено вільне використання твору, за умови зазначення його автора, але тільки в некомерційних цілях. Крім того, забороняється вносити у твір будь-які зміни або будь-яким чином порушувати його цілісність. Ця ліцензія надає користувачам найменший обсяг прав.

4. Ліцензії Creative Commons та вільний вміст.

Вільний твір, вільний вміст, вільний контент — будь-яке зображення, текст, музика, відео, програмне забезпечення та інший створений продукт, автор (чи власник авторських прав) якого надав користувачу наступні свободи:

1. використання твору (зокрема й публічне виконання);
2. вивчення того, в який спосіб твір зроблено, і застосування отриманих знань;
3. вільне розповсюдження твору (зокрема й комерційне розповсюдження);
4. вільне розповсюдження похідних чи модифікованих робіт.

Щоб зробити свій твір вільним, автори публікують його на умовах однієї або кількох вільних ліцензій, приєднуючи її текст або URL-посилання на нього до твору.

При тому, автор вільного твору за бажанням може встановити й такі умови, використавши відповідну ліцензію:

1. зазначення авторства — ліцензія може вимагати вказувати автора оригінального твору при використанні чи переробці;

2. збереження ліцензії — ліцензія може вимагати, щоб будь-який похідний твір теж публікувався на умовах тієї самої (або сумісної) ліцензії, що й оригінальний (принцип копілефту або Share-Alike);

3. збереження свобод — ліцензія може вводити додаткові технічні чи практичні вимоги до розповсюджувача, що спрямовані на забезпечення задекларованих ліцензією свобод (зокрема, наявність джерельного коду програми, відмова від технічних обмежень тощо)

Окрім ліцензії на сам твір, вважається, що розповсюдження вільного твору не повинно обмежуватись закритими або запатентованими форматами даних, які можуть вимагати виплат роялті чи змушувати користувача купувати невільне програмне забезпечення для відтворення цих творів. Через те для поширення вільного вмісту часто використовують вільні формати.

Широко вживаними ліцензіями для вільних творів є ліцензії Creative Commons, для вільних програм — GNU GPL.

Не всі ліцензії Creative Commons можуть бути застосовані до так званого. вільного вмісту. Тільки дві ліцензії Creative Commons дозволяють класифікувати твір як вільний вміст:

- Ліцензія Creative Commons Attribution (Із Зазначенням Авторства);

- Ліцензія Creative Commons Attribution Share-Alike (Із Зазначенням Авторства - Поширення На Тих Самих Умовах).

Деякі Інтернет-проекти дозволяють розміщувати лише вільний вміст, зокрема Вікіпедія (для тексту) і Вікісховище (для усіх матеріалів), тому з ліцензій Creative Commons тільки згадані дві можуть бути використані в таких проектах.

5. Викорисання ліцензії Creative Commons.

Оптимальним способом показати, як саме журнал дозволяє використовувати свій контент, є застосування відкритих ліцензій Creative Commons задля полегшення використання та створення похідних творів без порушення авторських прав. Зважаючи на те, що немає однієї єдиної ліцензії Creative Commons, дуже важливо обрати одну з шести ліцензій необхідно використати. Застосування ліцензії Creative Commons до твору — це серйозне рішення. Рекомендації щодо охорони авторського права та застосування тих або інших ліцензій мають виходити з того: чи дозволяється комерційне або тільки некомерційне використання творів, чи дозволяється змінювати твори тощо.

Види ліцензій Creative Commons, що доцільно використовувати для наукових видань.

Аналіз діяльності іноземних видавництв, а також практики використання наукових статей в Україні свідчить про актуальність розгляду таких вільних ліцензій:

- 1) **Creative Commons Attribution 4.0** (CC BY Із Зазначенням Авторства). Це ліцензія з найширшим колом дозволеного, і її рекомендують для максимального розповсюдження і використання ліцензованих матеріалів.

Дозволяє іншим розповсюджувати ваші статті, редагувати їх, вносити зміни, брати за основу для своїх творів, навіть для використання з комерційною метою, за умови зазначення автора.

2) **Creative Commons Attribution NonCommercial** (CC BY-NC Із Зазначенням Авторства – Некомерційна). Дозволено вільне використання твору. Ділитися, змінювати і брати матеріал за основу за умови зазначення його автора, але тільки в некомерційних цілях.

3) **Attribution NonCommercial NoDerivs** (CC BY-NC-ND Із Зазначенням Авторства - Некомерційна - Без Похідних). Ліцензія передбачає надання права копіювати та розповсюджувати матеріал на будь-якому носії та у будь-якому форматі для некомерційних цілей. За обов'язкового дотримання авторства, посилання на ліцензію, та у разі переробки, перетворення матеріалу або використання його як основи для похідного твору користувач не може поширювати змінений матеріал. Ця ліцензія найбільш обмежує з основних видів ліцензій CC, її іноді називають "безкоштовною рекламою.

Обрати одну з шести типових ліцензій можна за допомогою конструктора ліцензій за посиланням, <https://creativecommons.org/choose>, відповівши на два запитання:

1. Дозволити поширення похідних творів, заснованих на вашому?

Так

Ні

2. Дозволити комерційне використання вашого твору?

Так

Ні

Елементи Ліцензії

Ваші рішення у цьому розділі спричинять зміни в інших розділах на цій сторінці.

Дозволити розповсюдження похідних творів, заснованих на вашому?

- Так Ні Так, до тих пір, поки інші розповсюджують на тих самих умовах

дозволити комерційне використання вашого твору?

- Так Ні

На основі ваших відповідей конструктор запропонує варіант ліцензії

Обрана Ліцензія

Із Зазначенням Авторства 4.0 Міжнародна

Це Вільна Ліцензія для творів культури!

Додаткові поля необов'язкові, але вони будуть вбудовані в HTML-код, створений для вашої ліцензії. Це дозволить ліцензіатам визначити ваш твір, як атрибутувати його, або де можна отримати про нього більше інформації. HTML код також буде включати мета-інформацію, яка дозволяє пошуковими системам виявляти твір. код дозволяє програмам, пошуковим механізмам та іншим програмним інструментам знаходити твори, ліцензовані під ліцензією Creative Commons. Цей код також полегшує зазначення авторства: коли користувач клікає

на кнопку CC, яка розміщена на сайті, він буде скерований до HTML коду, за допомогою якого можна «скопіювати» та «вставити» щоб зберегти зазначення авторства.

Допоможіть іншим вказати ваше авторство!

Цей розділ не є обов'язковим, але заповнивши його ви додасте до пропонованого HTML-коду метадані, придатні для машинного зчитування!

Назва твору	____	
Ім'я для зазначення авторства	____	
Посилання для зазначення авторства:	____	
Посилання на джерело твору	____	
Посилання для отримання додаткових дозволів	____	
Формат твору	Інше / Декілька форматі	

Далі конструктор згенерує код, який можна скопіювати і вставити у ваш веб-сайт, щоб поінформувати користувачів про умови використання вашого контенту. Або можна просто вказати посилання на умови обраної вами ліцензії.

Маєте веб-сторінку?

Цей твір ліцензовано за ліцензією
Creative Commons Із Зазначенням
Авторства 4.0 Міжнародна.

Скопіюйте цей код щоб поінформувати ваших відвідувачів!

```
<a rel="license"  
href="http://creativecommons.org/licenses/by/4.  
0/"><img alt="Ліцензія Creative Commons"  
style="border-width:0"  
src="https://i.creativecommons.org/l/by/4.0/88x
```

Звичайна
іконка

Компактна
іконка

Оберіть вигляд іконки – звичайна або компактна.

Код вставляється розробником сайту в «підвал сайту», після чого на сайті з'явиться знак ліцензії.

ЛІТЕРАТУРА

1. Лицензия Creative Commons на сайте издания [Электронный ресурс]. - Режим доступа : <http://www.openscience.in.ua/ru/creative-commons.html>. - Название с экрана.
2. О лицензиях [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://creativecommons.ru/licenses>. - Название с экрана.
3. Открытый класс. Как лицензировать свое произведение [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.openclass.ru/pages/138905>. - Название с экрана.
4. Проект «Creative Commons – спільний знаменник в світі авторського права», - польський експерт [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://danimist.org.ua/en/node/569>. - Назва з екрана.
5. Що таке Creative Commons [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.creativecommons.org.ua/about-creative-commons>. - Назва з екрана.

Навчально-методичне видання

**Ліцензії Creative Commons: надання та
використання**

Методичні рекомендації

Укладач: Бистрова Ірина Федорівна
Мовне редагування: Мороз Наталья Вікторівна

Набір комп'ютерний. Підписано до друку 17.01.2017
Здано до друку 17.01.2017
Формат 60x84/16 Папір офіс. Гарнітура Times New Roman.
Друк - цифровий. Ум.-друк. арк. 1,25. Обл.-вид. арк. 0,41
Наклад 1 прим. Зам. № 1705.017.001

Чернігівський національний технологічний університет
14027 м. Чернігів, вул. Шевченка, 95

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру
видавців, виробників і розповсюджувачів видавничої продукції серія
ДК № 4802 від 01.12.2014 р